

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

BCU Cluj ANUL X al Universității No. 29 Cluj

13

IULIE

1930

In acest număr: *Ce s'a schimbat* de Octavian Goga; *Principii pentru o nouă formulare a votului universal* de Șt. Zeletin; *Intre Apus și Levant* de P. Nemoianu; *Conferințele Micei Înțelegeri* de V. P. Râmzniceanu; *Creditul agricol* de Ion Iacob; *Cronica politicii externe: Remanierea guvernului bulgar* de V. P. R.; *Gazeta rimată: Tripticul democrației* de Herman von Spertz; *Insemnări: Audiența dlui Vintilă Brătianu, O experiență costisitoare, Guvernul de concentrare, Criza agriculturii, Franz Ferdinand și ungurii, etc. etc.*

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STR. REGINA MARIA No. 35

32 PAGINI

UN EXEMPLAR 10 LEI

Țara Noastră

Ce s'a schimbat

Trecerea țării de sub conducerea regenței sub domnia noului Suveran s'a petrecut fără nicio sguđuire aparentă. Lumea noastră și mai ales străinătatea au rămas impresionate de desfășurarea evenimentelor, trăgând oare-cum concluzia din această cumințenie, că nu s'a înfăptuit o radicală transformare aici, ci mai mult o modificare de fațadă. În unele' ziare străine am văzut susținându-se teza cu des-tulă stăruință. Faptul că guvernul n'a fost concediat și-o nouă cons-ultare a corpului electoral n'a avut loc ca să verifice cele întâmplare, a contribuit mult la acreditarea legendei.

Trebuie spulberată dela început o asemenea impresie de su-prafață, ca situația să fie văzută limpede și să nu dea prilej la inter-pretări greșite. Nu e de loc util să se creadă peste frontieră că noi trăim în zodia imobilității absolute și că scepticismul sau inerția ma-selor au atrofiat aici orice susceptibilitate în raport cu îndrumarea vieții de stat. Tot astfel în interior ar fi penibil să pătrundă ideia că după marea bucurie sentimentală dintr'o zi de primăvară, țara se duce înainte pe acelaș făgaș trezind aceiaș descurajare și răspândind aceleași reflecții amare, ca și regimul de tristă memorie al celor trei.

Nu! Schimbarea e hotărâtoare și numai pripitiții n'o văd în vastele ei ramificații. Nu e desigur în lumea materială, fiindcă o ne-norocită mizerie economică moștenită pe urma unei proaste gospo-dării de ani de zile, nu se remediază dela o zi la alta. Dar e o mare premenire sufletească, în care s'au încadrat străduințele noastre. La cârma țării s'a reinstalat principiul de autoritate cu toate consecințele logice. E o voință supremă care diriguește, un înalt for de dreptate la care se apelează. Cohesiunea morală a neamului a câștigat prin noul punct de razim care i s'a dat. Dacă n'ar fi niciun alt benefic

real decât acest sentiment de liniște și siguranță trecut în psihologia mulțimii, și atunci ar fi o apreciabilă binefacere recentă întărire a regalității noastre.

În realitate însă schimbările sunt mai profunde și urmările mai importante.

Geografia politică a fost mai simțitor atinsă de prăvălirea regenței. Partidele au fost dislocate din granițele lor de ieri și avariate s'au deplasate din cursul lor, ca niște corăbii lovite de forța fulgerătoare a unei torpile. Fie-că prin înlăturarea neputinței tricefale și prin restaurare puterea lor a suferit o fatală eclipsă, fie-că unele prin atitudinea lor de ieri s'au disqualificat în fața prezentului, adevărul e că însăși structura organismului lor se resimte de noua stare de lucruri. Un examen sumar lămurește totul și e necesar, fiindcă deodată cu schimbările pe care le arată, ne indică și soluțiile firești pentru ziua de mâine.

Mai întâi e evidentă svârcolirea din tabăra așazisă național-jărănistă. Procesul de fermentare internă al acestui conglomerat s'a intensificat în împrejurările nou create. Bifurcația celor doi componenți, care se accentua la fie-ce pas, a luat de astădată caracterul acut al unei crize, menite să spargă o înghiebare factice. Micile învârteli ale duosului Loyola dela Blaj sunt pe isprăvite. D-l Iuliu Maniu mai semnează primministru încă, dă comunicate la gazetă și plasează până sus de tot mărunte intrigi de holtei bătrân, jocul du-misale însă a ratat definitiv. Pensionarul Alba-Iuliei e în faza ultimă, politicește s'a risipit și nimicul îl așteaptă ca pe ori-ce ins lipsit de justificare cerebrală în fața vieții. Căsnicia cu jărăniștii, în lichidare de multă vreme, a primit lovitura de grație pe urma afitudinii ce-a luat în fața venirii Regelui seniorul dela Bădăcini. Ziarele au fixat postura adevărată a acestui autor de minciuni zaharisite, care a doua zi după praznic a dat la gazetă că el a pilotat avionul aterizat la Băneasa. Prăpastia între cele două fracțiuni s'a deschis ireparabilă după această ignominie de ultima oră, care nu numai că a pecelfluit o ruptură a unor tovarăși despărțiți sufletește de mult, dar a luminat în fața Augustului nou-sosit conformația morală a mafadorului regionalist. În ziua plecării dela guvern menajul se desface între jărăniști și șeful celor o sută, ne-rămânând altceva din această colaborare forțată decât o ură permanentă și o reciprocă dorință de dărâmare.

Partidul liberal a fost și mai crud încercat de soartă, aici torpila a lovit mai în plin. Dnii V. Brătianu—Duca au căzut jertfă propriei lor insuficiențe de comprehensiune a realităților și acelei pre-sumțiuni mioape care e manifestarea anahronică a măririlor de odinioară. Ei au manipulat „chestiunea închisă“ nu numai cu orbirea unei pasiuni neîngăduite, dar și cu dogmatismul pe care-l implică o literă imutabilă de evanghelie. Pentru ei actul dela 4 Ianuarie devenise un fel de contract de familie, care le angaja obrazul și norocul. Prestigiul integral al partidului se pusese în acest legământ. Mîntea lor se îndoctrinase de-așa fel în jurul lui, încât un fanatism

cu totul special, emanația individuală a d-lui V. Brățianu, a anihilat ori-ce scrupul de rațiune. Numai așa se explică aierele donchișotești cu care Principele Carol era și ostracizat și batjocorit a doua zi după venire, la clubul liberal. Oamenii aceștia, vechi drămuitori de valori pozitive, erau atât de sbiciuiți de patimă încât pe-un moment s'au pomenit nu numai într'un ciudat dezechilibru de gândire, dar și într'o curioasă perversiune de temperament. Bunii burghezi au schișat gestul frondei îndrăznețe: o clipă au văzut baricada. Ce-a venit pe urmă a fost normal: atât sciziunea d-lui Gheorghe Brățianu cât și Canossa d-lui V. Brățianu. Bunul simț a triumfat deoparte, mica socoteală de alta. Lucrurile însă nu se isprăvesc aci, sunt abia la începutul lor. Partidul liberal și-a terminat un lung capitol istoric, acum trece într'o fază nouă cu criză de conducere și criză de concepție, care vor hotărî de însăși existența lui.

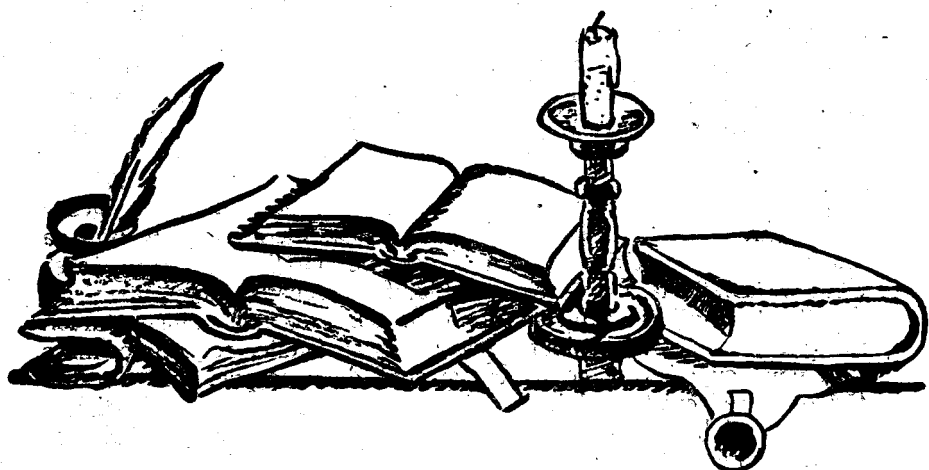
Partidul poporului singur a rămas ca un bloc nealterat în mijlocul furtunii. Că personalitatea șefului, ideile care-l călăuzesc și disciplina care-l susține, sau particulara perspicacitate cu care a pregătit spiritul public pentru restaurare, au determinat această sănătate în organismul lui, nu avem motive să examinăm acum.

Intr'o astfel de configurație a raportului de forțe schimbate, deslegarea în fața crizei de guvern, ce trebuie să vie în curând dincolo de comunicatele inocentului dela Bădăcini, o poate ușor întrevădea ori-ce minte în bună rânduială.

OCTAVIAN GOGA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Principii pentru o nouă formulare a votului universal

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„...deplasarea centrului de gravitate a sistemului nostru electoral dinspre cantitate spre calitate”.

Manifestul Mareșalului Averescu
către intelectualii din țară.

Votul universal, — temelia democrației, — se enunță de obicei printr'o formulă simplă, ce seamănă mai mult cu o ecuație matematică: un om, — un vot. El se reduce deci la o concepție numerică cantitativă, care spune că fiecare om, de orice naștere, rang sau avere, trebuie să dea un singur vot.

În această formulare schematică, votul universal se întemeiază în mod tacit pe ipoteza, că toți oamenii sunt calitativ egali. Căci numai în acest caz urmează, ca concluzie logică, și egalitatea votului. Adică: toți cetățenii având aceeași capacitate, rezultă că toți trebuie să voteze la fel, căci părerea fiecăruia are aceeași greutate.

Această condiție este îndeplinită la punctele extreme ale dezvoltării omenirii: la triburile primitive și la națiunile bătrâne în civilizație. În adevăr, la triburile primitive toți oamenii formează o masă omogenă: aici nu există încă diferențieri calitative, căci individualitățile se nasc târziu. Din această pricină, popoarele, pe această treaptă de dezvoltare, dau pilda celei mai desăvârșite democrații, se

înțelege o democrație ce există ca fapt, fără formulare teoretică. Ceiți în opera lui Chateaubriand: „Atala“, acea descriere pitorească a unei deliberări la tribul de Piei-Roșii, în care se petrece acțiunea romanului; veți vedea cum femeile și bărbații conlucrează cu drepturi egale la soluționarea chestiunii pusă în discuție. Iată o democrație reală.

Către aceeaș stare tind națiunile ajunse la cel mai înalt grad de civilizație. De astă dată fiecare cetățean are un minim de cultură, care, — în mod firesc, — e cu atât mai urcat, cu cât națiunea e mai înaintată. Tendința civilizației e de a reproduce nivelarea socială dela origine, dar pe o treaptă înaltă, anume: nivelarea în cultură, nu în ignoranță, ca în timpurile primitive. Căci cu cât societățile înaintează, cu atât ele egalează pe oameni în cultură și în trebuințe. Atunci masa nu mai există; ea se disolvă și se pulverizează în individualități conștiente și luminate. De aceea la națiuni bătrâne, cum e Anglia, democrația rezultă din starea reală a societății: ea este expresia infiltrării și nivelării sociale a culturii.

Între aceste două extreme ale dezvoltării omenirii, — între semințiile primitive și națiunile înaintate, — stau țările în faza de tranziție. Aici din masa largă și omogenă a poporului încep să se desprindă individualități, cari alcătuiesc elita socială. Această elită, restrânsă la început, se lărgeste treptat, potrivit cu dezvoltarea civilizației. În asemenea fază de tranziție se află și România.

E limpede că pe această treaptă de dezvoltare, când societatea prezintă diferențieri atât de adânci, nu se poate aplica votul universal în forma sa strict matematică, cantitativă: el contrazice starea de fapt. Dacă totuș se aplică, el poate duce la experiențe dăunătoare, ca acelea pe care le facem noi astăzi. Spre a înlătura asemenea încercări, trebuie să se dea votului universal o formulare, care să fină seamă de condițiile reale. O asemenea formulare propunem noi aici: ea tinde a diferenția valoarea votului potrivit cu valoarea votantului. Ne grăbim însă a observa, dela început, că nu este vorba de a schimba normele de votare statornicite de Constituție: e vorba numai de o schimbare a normelor de a calcula rezultatul votării.

În primul loc, marea majoritate a corpului nostru electoral e alcătuită de masa omogenă a analfabeților; pentru simplificare, socotim aici și pe cei ce n'au absolvit școala primară. Toți aceștia formează o masă nediferențiată, de aceea votul fiecăruia are aceeaș valoare; adică valoarea 1. Să admitem un număr total de 2,000.000 votanți, dintre care, să zicem, 1,000.000 sunt analfabeți, vom avea atunci votanți analfabeți 1,000.000, dând un număr de valori tot de 1,000.000.

Deasupra acestei mase se ridică pătura cultă în deosebite grade de diferențiere. Primul grad îl formează absolvenții de curs primar. Se înțelege, că votul acestora are mai mare valoare, decât acela al analfabeților. Și anume, spre a stabili valoarea relativă, pe care o are votul unui absolvent al cursului primar, trebuie să aflăm proporția acestora față de numărul analfabeților. Să zicem că avem 500.000

absolvenți ai școlii primare ; cum numărul analfabeților e de 1,000.000, proporția căutată va fi $500.000/1,000.000$ sau $1/2$. Cu alte cuvinte, avem un absolvent de curs primar la doi votanți analfabeți, sau cu o expresie mai tare, un absolvent de curs primar face cât doi votanți fără știință de carte. Deci valoarea votului celor ce au absolvit școala primară este 2; de unde urmează, că cei 500.000 votanți de acest grad de cultură vor da 1,000.000 de valori.

Al doilea grad de diferențiere culturală îl formează absolvenții cursului secundar inferior. Valoarea votului acestora va fi stabilită tot în modul de mai sus, adică făcând proporția lor față de votanții ce le sunt inferiori în cultură: cei de curs primar împreună cu analfabeții. Să admitem că avem 250.000 de absolvenți ai cursului inferior secundar; față de cei 1,000.000 analfabeți și 50.000 votanți de școală primară, proporția va fi $250.000/1,500.000$ sau $1/6$. Cu alte cuvinte valoarea votului unui absolvent de curs secundar inferior este 6, ceea ce înseamnă: cei 250.000. votanți cu acest grad de cultură vor da 1,500.000 de valori.

Urmează apoi încă două grade de cultură: absolvenții liceului, — bacalaureații, — și absolvenții Universității: licențiații sau doctorii. Stabilind valoarea votului lor după aceeași normă, vom găsi, la un număr ipotetic de 200.000 bacalaureați, și un număr — iarăși ipotetic — de 50.000 licențiați, valoarea 39 pentru votul dat de absolventul unei facultăți. Deci cei 200.000 votanți bacalaureați vor da 1,800.000 valori, iar cei 50.000 licențiați vor da 1,950.000 valori.

Iată tabloul votanților împărțiți după aceste grade:

Numărul și gradul votanților	Proporția fiecărui grad față de gradele anterioare, care-i sunt inferioare în cultură	Valoarea votului	Numărul total de valori date de fiecare grad
1. Analfabeți: 1.000.000		1	1.000.000
2. Absolvenți de curs primar: 500.000	$\frac{500.000}{1.000.000}$ sau $\frac{1}{2}$	2	1.000.000
3. Absolvenți de curs inferior: 250.000	$\frac{250.000}{1.500.000}$ sau $\frac{1}{6}$	6	1.500.000
4. Bacalaureați: 200.000	$\frac{200.000}{1.750.000}$ sau $\frac{1}{9}$	9	1.950.000
5. Licențiați: 50.000	$\frac{50.000}{1.950.050}$ sau $\frac{1}{39}$ aproximativ	39	1.800.000
Total votanți: 2.000.000		Total valori: 7.250.000	

Tabloul ne scutește de orice comentariu; el arată că cu cât ne ridicăm în sus pe scara gradelor de cultură, cu atât numărul valorii-

lor crește, deși numărul votanților, în mod firesc, scade. Aici rezultatul votului este oglinda credincioasă a stării culturale.

Repetăm că modul de votare rămâne același, ca și până acum. Deosebirea privește numai calcularea rezultatelor. Căci pentru a stabili rezultatul votării nu se mai socotește numărul voturilor, ci numărul valorilor. Pentru aceasta se poate proceda în modul următor. Se împart fiecărui grad de votanți cărți de culoare deosebită, de pildă: grad (1), alb; (2), roș; (3), galben; (4), albastru; (5), verde. După votare se calculează numărul cărților de alegător de fiecare culoare, se face proporția lor față de culorile de grad inferior, și se stabilește astfel valoarea votului fiecărui grad de cultură.

Aici trebuie să stăruim cu deosebire asupra acestui punct de însemnătate covârșitoare: valorile nu sunt fixe, ci variază la fiecare alegere. Căci cultura, din fericire, este ceva fluid: ea înaintază mereu, schimbând de fiecare dată proporția reprezentanților ei față de masa electorală. Tocmai aici stă sensul de înaltă dreptate socială a legii: fiecare alegere este termometrul culturii naționale.

În adevăr, cu cât cultura e mai înapoiată, cu atât reprezentanții ei sunt mai puțini, proporția lor față de masa electorală e mai mare și valoarea votului omului cult e mai ridicată. Și invers, cu cât cultura înaintază, cu atât numărul reprezentanților ei crește și valoarea votului lor scade. Într-o societate ipotetică, în care toți cetățenii s'ar ridica la același nivel cultural, valoarea votului tuturor devine 1: aci diferențierile culturale încetează, masa votanților e omogenă. În calea către acest stadiu final de civilizație, sistemul de față se prezintă ca o măsură de tranziție.

Rezultă deci că sforțările națiunii trebuie să aibă în chip statornic acest țel: la fiecare alegere, valorile să fie mai mici decât la alegerea din urmă, adică numărul votanților culți de fiecare grad să crească mereu. O alegere, la care valorile ar fi mai urcate decât la alegerea precedentă, ar da indiciul întristător al unui regres al culturii. Iar tendința finală a culturii naționale trebuie să fie aceea, ca toate valorile să scadă la 1, deci ca numărul votanților culți să fie identic cu numărul alegătorilor. Se înțelege că nu ne putem gândi la realizarea acestei stări culturale: ea rămâne un simplu ideal. Dar e de ajuns a constata o simțitoare ștergere a diferențierilor de cultură, un pas hotărât spre nivelarea cunoștințelor generale ale cetățenilor, spre a renunța la măsurile electorale de tranziție și a restabili formula cantitativă, după care orice vot are aceeași valoare.

* * *

Știm că se va aduce sistemului electoral de față obiecția, cum că el contrazice spiritul concepției democratice, admisă și în Constituția noastră. Căci această concepție stă încarcerată în formula strict cantitativă: un individ, — un vot, nimic mai mult.

Observăm însă, că în această formulare matematică rigidă, concepția democratică e un nonsens și o utopie: ea n'a devenit, și nu

poate deveni nici odată realitate. Cei drept, dacă ar fi să respectăm spiritul ei cantitativ, nu știm de ce n'ar vota și copiii alături de oamenii maturi, precum și străinii alături de cetățeni. Căci și aceștia corespund spiritului matematic al formulei democratice; fiecare din ei este o unitate, un om, deci are dreptul la un vot.

Spre a evita asemenea urmări absurde, Constituția temperează concepția cantitativă cu o sumă de condiții calitative. Ea cere unității umane, spre a putea da un vot, să aibă cetățenia, majoratul, etc. Prin urmare Constituția nu rămâne la formula strict matematică a votului universal, ci o modifică cu cerințe calitative. În același spirit, al interpretării calitative, e conceput și sistemul de față: nici o prevedere constituțională nu stă împotriva sa.

În adevăr, Constituția cere „vot universal, direct, egal, secret“. Toate aceste prevederi sunt respectate. Fiecare individ, ce întrunește calitatea de cetățean român major, alături de o sumă de alte calități indicate generic de Constituție și specificate de legea electorală, votează în modul arătat, adică: direct, secret, egal. Dar asupra votului exprimat în acest mod, noi introducem considerarea calitativă a valorii. Aici Constituția nu spune nimic, legiuitorul special are facultatea să completeze. Cu atât mai mult, cu cât completările calitative ale formulei votului universal nu sunt străine spiritului Constituției noastre. E ceea ce face și sistemul de față: el stabilește un criteriu pentru gradarea valorii votului.

* * *

Pentru actuala fază a culturii noastre, se poate pune încă o problemă: aceea a analfabeților complecți, cari în timpul de față sunt, din nenorocire, prea numeroși. Noi am pus pe aceștia în aceeași categorie cu cei ce au cursul primar completat, și am acordat votului lor valoarea 1, adică i-am dat calitatea de unitate independentă.

Decât în starea de azi, această măsură nu corespunde realității. Toți cei ce au avut oarecare atingere cu satele noastre în vremea alegerilor, știu, că analfabeții nu exprimă o părere proprie, ci un curent colectiv. După propria lor expresie, ei „merg cu satul“, sau cum zic cei mai desghețați, „votează cu curentul“. Votul analfabeților este o manifestare gregară și pulverizarea acestui vot colectiv într-o sumă de unități independente este o procedură arbitrară, care vine în totală contradicție cu starea de fapt.

Spre a înlătura acest neajuns, s'ar putea recurge la următoarea măsură: Despărțirea analfabeților deplini de cei ce au cursul primar necomplet, și așezarea lor într-o categorie aparte. De vreme ce ei votează, în realitate, colectiv, — „merg cu satul“ — s'ar putea lua ca normă de stabilire a valorii votului lor tocmai criteriul, de care se călăuzesc ei înșiși: satul. Totalității voturilor analfabete dintr'un sat s'ar acorda o singură valoare, așa cum ele au de fapt.

Asemenea măsură, pe lângă că poartă un caracter limpede de tranziție, ar avea în același timp un înalt sens social și moral. Ea ar fi pentru săteni un puternic imbold de a-și lumina copiii, spre a-și

feri de starea de depreciere, în care cu bună dreptate îi pune legea, și a le asigura prestigiul în fața consătenilor. Astfel acest punct negru al culturii noastre, analfabeții, ar dispărea cu atât mai repede, și cu ei și vóturile colective.

Altă problemă ar fi aceea a analfabeților, cari prin priceperea lor practică isbutesc să capete un însemnat rol în viața economică. Am avut noi înșine prilejul de a cunoaște un mare antreprenor, care era complet analfabet. De asemenea sunt oameni, a căror sferă de activitate economică este cu mult superioară culturii lor teoretice. Spre a fi și aci deopotrivă în spiritul dreptății și al realității, s'ar putea stabili „grade de experiență”, care ar urma să fie asimilate cu anumite grade de cultură. Se înțelege, că pentru asemenea asimilări ar trebui să se statornicească o normă precisă, bunăoară venitul anual.

Dar aci, de altfel ca peste tot în această cercetare, nu intrăm în amănunte. Scopul nostru e să stabilim numai principiile generale pentru o formulare mai dreaptă a votului universal la noi. Aplicarea de fapt a acestor principii atârnă de timp și de legiuitor.

ȘT. ZELETIN

Intre Apus și Levant

S'a împlinit un an dela votarea „legii pentru organizarea administrațiunii locale“ și șase luni dela punerea ei în aplicare, prin care actualul guvern promitea să ridice aparatul nostru de stat la un nivel eminentamente european, înfăptuind acea descentralizare administrativă reală, de care vechea Românie nu a avut parte și care, prin foloasele ei multiple, trebuia să însemne un pas uriaș spre însănătoșirea și consolidarea vieții noastre publice. Se cuvine deci, să examinăm mai de aproape noua situațiune creiată de această reformă epocală în viața administrativă a României, țară orientală eri, — puf moale și cald de civilizație apuseană astăzi, — în care inițiativele și posibilitățile de creațiune se încrucișează într'o nobilă și nevisată întrecere. Așa ne-a fost prezentată noua reformă în teorie și așa trebuia să fie în realitate, de vreme ce, pentru înfăptuirea ei s'a dat cea mai violentă luptă politică din câte a cunoscut sbuciumata noastră ființare postbelică.

În lumina experiențelor de jumătate de an, examinarea roadelor acestei reforme nu este tocmai dificilă. Sarcina aceasta ne-o înelnesc chiar factorii politici oficiali, și încă cei mai autorizați. În ultima consfătuire a majorităților parlamentare, însuș primul ministru a recunoscut, că reforma administrativă a dat greș, oferindu-ne ca pretext criza extrem de accentuată a finanțelor publice. Această declarație publică vine după ce toți directorii ministeriali se plânseseră de lipsa lor de atribuțiuni, și în momentul când opinia publică începuse să murmure deschis împotriva binefacerilor palpabile ale reformei civilizatoare. Așa fiind, nu mai rămâne decât să arătăm sursa adevărată de unde pornește răul, căci — spre regretul nostru, — nu putem fi de aceeași părere cu dl prim-ministru.

„Legea pentru organizarea administrațiunii locale“ are la bază o greșeală de concepție, care nu se poate elimina cu nici un fel de cărpeli regulamentare sau resurse financiare. Aceasta este, că ea nu

realizează o descentralizare reală administrativă și nici măcar o simplă desconcentrare, după cum se pretindea în expunerea de motive și în discușiunile ce au urmat. Mai mult decât atât! Nu prea vedem nici o deosebire între noua reformă înființată și regimul administrativ din trecut, hulit și condamnat pe toate gamele unui limbaj răstît. Numai în ce privește vechiul Regat putem înregistra o inovație față de trecut, și anume prin crearea postului de prefect administrativ; în ce privește administrația comunală și județeană propriuzisă, reforma nu face altceva decât să decreteze intrarea într-o normalitate ideală, cu cel puțin douăzeci de ani mai curând decât cum era de dorit. Pentru nouile provincii nici prefectul administrativ, numit președinte al delegației județene, nu constituie o inovație, căci legea respectivă ungară o cunoștea, poate chiar de aci a fost sugerată.

Dar admitînd chiar, că în ce privește administrația locală, reforma ar fi mai puțin criticabilă, totuș aceasta, în sine, nu constituie încă o descentralizare administrativă. Satul, comuna și județul nu sunt unități administrative absolut de sine stătătoare; ele au numeroase raporturi cu statul. De modul cum se reglementează aceste raporturi depinde dacă putem vorbi de o descentralizare administrativă, sau nu. Căci, la urma-urmei, nici în cadrul celui mai exagerat centralism, nu casierul central al ministerului de finanțe a fost acela care plătea taxele convenite pentru îngrijirea taurului comunal, de pildă. Aceste nevoi se aranjau la fața locului, și, totuș, nu se putea vorbi de o descentralizare administrativă. Cu alte cuvinte, decretînd, că legea administrativă în vigoare nu mai înțelege să-și asume conducerea intereselor locale, nu însemnează cătuș de puțin descentralizare administrativă. Pe lângă aceasta se mai cere ca și organele centrale să renunțe la exercitarea directă a atribuțiunilor lor în favoarea organelor regionale proprii, dînd posibilitate celor două ramuri administrative — de stat și electivă — să-și poată armoniza tendințele lor la fața locului. Acest de al doilea element lipsește cu desăvîrșire din concepția legii administrative și de aci relele ei rezultate practice.

Directorul ministerial, căruia ar trebui să-i revie rostul de mai sus, este o simplă ficțiune. Acesta, în loc să fie un instrument investit cu puterile organelor centrale, în vederea unei ușoare și prompte armonizări a intereselor statului cu acelea ale regiunii, el mai mult pune piedici în calea administrației. În forma lor actuală, directoratele sunt un instrument de centralizare, iar nu invers. Neavînd atribuțiuni serioase, ele funcționează ca intermediar între organele locale și minister, întîrziind solușiunile, căci nu au dreptul de a rezolva mai nimic prin atribuțiune proprie. Directorul ministerial, după însăș litera legii, nu este altceva decât un supraprefect, despuiat însă de atribuțiunile ample ale vechilor prefecti. Articolul 298 din lege, în alin. 5 îi rezervă următoarea inutilă chemare: „El are în resortul său aceleași drepturi și îndatori ca și prefectul în județul respectiv“.

Și acum se vedem care sunt „drepturile“ și îndatoriile prefectului?

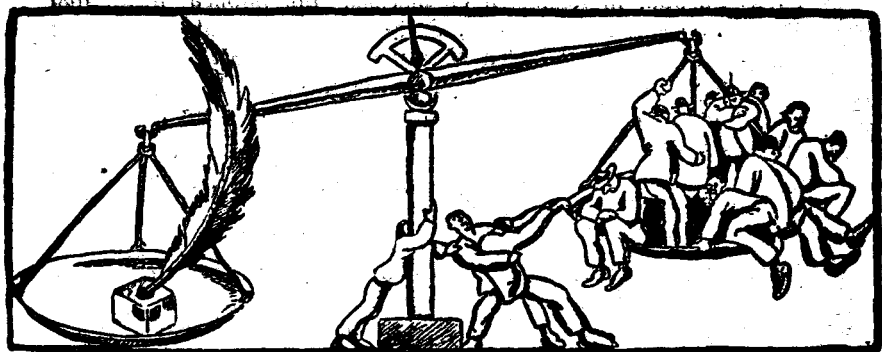
Prin art. 272—282, prefectul reprezintă guvernul central — cu care ține contact prin directorul ministerial — îngrijește de publicarea legilor, regulamentelor, inspectează serviciile din județ, el este șef al poliției în județ, poate cere ajutorul armatei în caz de rebeliune, etc., etc., după cum vedem toate constituind atribuțiuni de suprafață, fără să aibă vreun amestec în treburile administrative propriuzise. Dacă numai acestea sunt atribuțiunile lor legale, atunci ori directorii ministeriali trebuie desființați, ori prefectii. A menține două rânduri de înalți funcționari cu aceleași atribuțiuni, — sau fără atribuțiuni cum este cazul — însemnează a risipi banii statului, într'un mod inutil și condamnat.

Cu toate că nu contribuie absolut cu nimic la pretinsa descentralizare administrativă, totuși directorii ministeriali nu vor fi desființați, deoarece existența lor este impusă de alte considerațiuni decât acelea ale descentralizării sau centralizării administrative. Menirea acestor funcțiuni este să faciliteze descentralizarea politică a statului major al partidului, oferind acestuia din urmă posibilitatea să împartă onoruri și beneficii celor ce au răbdat și, poate, vor mai răbda pentru partid.

Între timp însă, cu această reformă administrativă par'că am alunecat și mai mult spre Levant, căci în Apusul râvnit de noi nu cunoaștem țară cu treizeci de miniștri și jumătăți de miniștri de stat... acasă, sau în capitalele diferitelor provincii, cu și fără atribuțiuni. Parafrazând lozinca de eri a partidului național-țărănesc, exclamăm și noi: „Par'că tot mai bine era subț „balcanici!“...

P. NEMOIANU

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Conferințele Micii Înțelegeri

În zilele de 25, 26 și 27 Iunie s'au întrunit la *Strbske Plesso* în Cehoslovacia cei trei miniștri de externe ai statelor din Mica Înțelegere, în conferința lor anuală.

Miniștrii au desbătut pe larg problemele internaționale la ordinea zilei: memorandumul Briand, restaurarea Habsburgilor în Ungaria, criza agrară, precum și situația politică internațională a României, Jugo-Slaviei și Ceho-Slovaciei. Ei au căzut de acord asupra tuturor punctelor, hotărând în primul rând să se mențină, în orice eventualitate, la stricta respectare a angajamentelor internaționale, ceea ce înseamnă, că Mica Înțelegere se va opune din răspuțeri la restabilirea lui Otto de Habsburg-Lothringen sau a oricărui alt membru al acestei familii fostă domnitoare pe tronul Ungariei.

De altfel, în această chestiune, pentru reușita căreia contele Bethlen a făcut de curând o călătorie la Londra, se pare că nici Italia, pe al cărei sprijin se bizuia mai ales Ungaria, nu are alte păreri decât Franța, Anglia, Germania și Mica Înțelegere. Deducem aceasta dintr'un articol publicat zilele trecute în ziarul fascist *Il Lavoro* din Genova, care declară categoric, că „restaurarea monarhiei habsburgice ar avea împotriva ei și Italia, fiindcă regele Otto n'ar putea scoate din mintea noastră că, pe lângă coroana sfântului Ștefan, nu râvnește și la coroana sfântului Venceslau, adică la restaurarea vechiului imperiu habsburgic“. Și ziarul adaugă: „Aceasta ar fi o imposibilitate pentru Italia, pentru că ar nimici rezultatele războiului, pe care Italia l-a purtat victorioasă“.

Presa italiană, în totalitatea ei fascistă, nu publică însă, mai ales în ce privește politica externă, decât păreri inspirate direct de Duce. Există astfel probabilitatea că aceasta este și părerea lui Mussolini, cea ce simplifică mult chestiunea, pentru că Ungaria nu va îndrăzni, cu nici un preț, să facă un asemenea pas care ar nemulțumi toată Europa, inclusiv Italia.

* * *

Cu ocazia conferinței, d-ului Benes și Mironescu au semnat convenția comercială între Ceho-Slovia și România, fapt de o deosebită importanță pentru că Ceho-Slovia nefiind exclusiv un stat industrial, are de apărut însemnate interese agrare, contrazicându-se cu interesele agrare românești. Totuși s'a putut ajunge la o înțelegere deplină, România obținând avantaje pentru produsele sale agrare, Ceho-Slovia pentru cele industriale.

S'a învederat astfel că, unde există bunăvoință există și posibilitate de înțelegere, ceea ce ne dă speranța, urmând tratative în acelaș sens și între România și Jugoslavia de o parte, Jugoslavia și Cehoslovia de altă parte, că înțelegerea politică existând până acum se va transforma curând și într'o înțelegere economică, ceea ce va întări și mai mult alianța celor trei țări.

* * *

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Conferința care a luat sfârșit acum este a unsprezecea dela înființarea alianței, încheiată într'un scop defensiv, pentru apărarea intereselor comune ale celor trei state în contra velleităților Ungariei de a revizui tratatele de pace.

Reamintim că această operă s'a înfăptuit în cursul anului 1920, sub guvernul prezidat de d-l general Averescu, fiind ministru de externe regretatul Take Ionescu, și accentuăm, că sub acelaș guvern s'a încheiat și alianța noastră cu Polonia, și că tot sub un guvern Averescu s'au tratat și semnat tratatele noastre de prietenie cu Franța și cu Italia, precum tot sub un guvern Averescu, Italia a ratificat tratatul privitor la alipirea Basarabiei la România.

Toate tratatele noastre externe de după război au fost concepute, tratate și semnate în cursul celor două scurte guvernări ale Generalului, azi Mareșalului Averescu, ceea ce denotă deosebita grijă a acelor guverne pentru siguranța țării.

Această cuminte și prevăzătoare politică externă n'a fost însă lipsită de critici. În special tratatul cu Jugo-Slavia și Ceho-Slovia, prin care a luat ființă Mica Înțelegere, a fost, pe vremuri, viu combătut de opoziție, mai ales de liberali. Motivul trebuie căutat în invidia că nu l-au încheiat ei; pentru că veniți la putere au continuat politica inaugurată de partidul poporului, convingându-se de sigur

că Mica Înțelegere constituie un organism plin de vitalitate, menit să apere, prin forțe unite, interesele comune ale celor trei națiuni.

În cei zece ani de existență, Mica Înțelegere a avut diferite ocazii să dovedească utilitatea ei. Cele două încercări ale detronatului rege Carol IV de a-și reocupa tronul, contrabandă de arme dela St. Gotthart, afacerea optanților, chestiunea reparațiilor orientale, campaniile revizioniste, au fost tot atâtea pietre de încercare, învederând nu numai utilitatea și eficacitatea alianței, dar și soliditatea ei.

Azi criticele au încetat. În acelaș timp și legăturile între aliați au devenit tot mai strânse și mai intime, contribuind la aceasta cu siguranță și periodicele conferințe ale miniștrilor de externe, inaugurate curând după înființarea Înțelegerii.

Cea dintâi conferință de acest fel s'a ținut în anul 1922, 27 August, la Praga, având drept program punerea de acord asupra acțiunii întreprinsă de Liga Națiunilor pentru asanarea financiară a Austriei.

La a doua conferință inaugurată la 29 Iulie 1923 la Sinaia s'a discutat împrumutul maghiar, căzându-se de acord că, dacă statele successorale renunță la unele din drepturile lor pentru a face posibil împrumutul, se cădea să se ceară și să se obțină garanții serioase, pentru ca fondurile rezultând din împrumutul internațional să nu poată fi afectate pentru înarmare și propagandă iredentistă. În aceiaș conferință miniștrii de externe au căzut de asemenea de acord asupra atitudinii de adoptat față de Bulgaria, discutând și relațiunile cu Grecia și Polonia.

A treia conferință a avut loc la Belgrad la 9 Ianuarie 1924. Cu această ocazie s'a putut face constatarea înbucurătoare, că relațiunile italo-iugoslave se amelioraseră, miniștrii de externe hotărând să se asocieze tuturor acțiunilor menite să consolideze pacea în cadrul tratatelor de pace.

În acelaș an, la 11 Iulie, s'a mai ținut o a doua conferință la Praga, a patra din serie, în scopul de a cădea de acord asupra chestiunii dezarmării, asupra garanțiilor reciproce și asupra reparațiilor, chestiuni care urmau să fie discutate în următoarea sesiune a Societății Națiunilor.

În anul 1925, au avut loc deasemenea două conferințe, la 10 Februarie la Timișoara, pentru a se concerta în vederea apropiatei conferințe dela Geneva, asupra atitudinii de adoptat față de chestiunile la ordinea de zi, și la 9 Mai la București, pentru a decide asupra cererei Bulgariei de a-și spori efectivul armatei active, cerere care a fost respinsă.

A șaptea conferință s'a ținut la Bled, în Carniolia, la 17 Iunie 1926. Cu această ocazie s'au schimbat instrumentele de ratificare a acordurilor defensive încheiate la 13 Iunie acelaș an între România și Jugoslavia. Accentuăm că și aceste acorduri au fost încheiate tot de guvernul Averescu, care revenise la putere, și că, în

conferință, d-l I. Mitileneu a insistat asupra continuității politicei României față de Mica Înțelegere, anunțând în același timp că România este dispusă să ofere Rusiei un pact de ne-agresiune, în caz când Rusia n'ar ridica pretenții asupra Basarabiei.

A opta conferință a avut loc la *Ioachimov* în Boemia, în zilele de 13—15 Mai 1927. Rezultatul acestei conferințe, — ministrul nostru de externe era tot d. I. Mitileneu, — a fost întărirea și consolidarea alianței. Cu această ocazie s'a dat comunicatul din care reprodusem următoarele pasagii: „Discuția problemelor la ordinea zilei s'a făcut într'o atmosferă de prietenie sinceră și animată de devotamentul cel mai perfect față de ideea diriguitoare a politiceii celor trei țări, ideie care le unește de 7 ani în mod continuu, și care a contribuit la menținerea păcii europene.

„Cei trei miniștri de externe, au constatat că atât ideea vreunui desăcord*) în sânul Micii Antante, cât și ideea că misiunea politică internațională a Micii Antante și-ar fi sfârșit rolul ce a avut de îndeplinit, sunt cu totul inventate.

Această alianță și-a îndeplinit timp de mai mulți ani, cu succes și demnitate, o funcțiune politică internațională, în interesul menținerii păcii generale. Ea a dat dovadă de ce poate face, în circumstanțele cele mai grele. Ea se bazează pe interesele vitale comune pentru respectarea tratatelor și angajamentelor internaționale și menținerea statului quo“.

Comunicatul termină:

„Cele trei țări consideră ca sunt datoare să mențină alianța lor, fermă, solidă și durabilă, având în vedere scopul ei, care este o „alianță internațională“, în scopul unei colaborări cinstite și sincere cu vecinii lor, precum și în vederea unei consolidări politice, în sensul ideilor și principiilor Ligii Națiunilor“.

Să se noteze că și această consolidare a Înțelegerii este de asemenea opera guvernului prezidat de Generalul Averescu, efectuată curând după încheierea pactului de amicitie cu Italia. Prin urmare și acuzațiile ce s'au adus atunci dlui general Averescu erau nefundate, pentrucă acel pact nu ne-a îndepărtat, după cum susțineau liberalii, de Iugoslavia. Dovadă că întărirea Micii Antante s'a realizat în același timp.

În a noua conferință ținută la *București* la 20 Iunie 1928 s'a discutat în special chestiunea campaniei revizioniste în favoarea Ungariei, obținându-se și de astă dată un deplin acord între reprezentanții celor trei state, afirmându-se și nestrămutata voință de a continua misiunea de consolidare în Europa centrală, fiind gata să se opue cu ultima energie și cu toate mijloacele oportune oricărei modificări a statutului teritorial stabilit prin tratatul dela *Trianon*.

*) Presa ungurească și cea germană se făcuseră ecoul svonurilor că Mica Înțelegere ar fi pe punctul să se desfacă.

La 20, 21 și 22 Mai 1929 a avut loc a zecea conferință la *Belgrad*, în care miniștrii au încheiat un tratat de arbitraj în trei, reînnoindu-se în acelaș timp și tratatele de alianță româno-iugoslav și româno-cehoslovac ce expirau în luna următoare. Durata prelungirei s'a făcut pe cinci ani, ele prelungindu-se în mod automat la expirarea acestui termen.

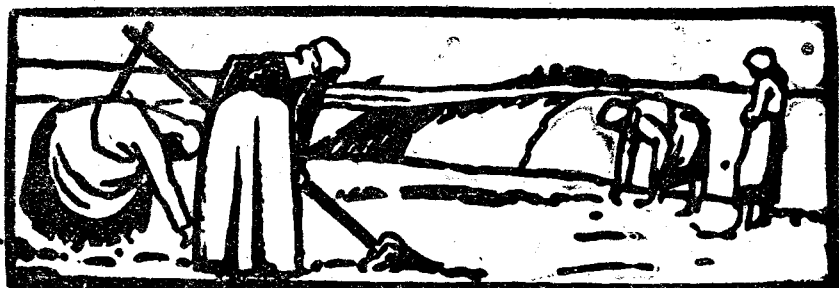
* * *

Această este pe scurt istoria Micei Antante. Repetăm că eficacitatea, utilitatea și soliditatea ei este astăzi un fapt general recunoscut, că grație ei România, Iugoslavia și Cehoslovacia au putut să-și apere interesele în toate împrejurările și că Mica Înțelegere a devenit un factor important și respectat în concertul popoarelor europene.

Generalul Averescu și Take Ionescu, alături de dnii Benes și Marinkovici, creind acest instrument de politică externă, au binemeritat nu numai față de țările lor, ci față de Europa, pentru că primul punct din programul Micei Înțelegeri este pacea generală.

V. P. RÂMNICIANU

Creditul agricol

Încercările regimului Iuliu Maniu de a soluționa problema creditului agricol trebuie socotite complet eșuate. Acest eșec nu prezintă nici-o surpriză. În numărul din 23 Februarie 1930 al *Țării Noastre* am prezis acest rezultat. Eventuala înființare a unor mici instituiții cu capital redus, evident că nu atenuiază eșecul.

Răspunderea regimului pentru acest eșec se dublează prin perturbarea sistemului de credit de mai înainte, care, — deși în măsură prea redusă — totuș a oferit împrumuturi pentru agricultori. Azi nici acest sistem nu mai funcționează, astfel s'a distrus ce a fost și nu s'a înlocuit cu nimic. Agricultură țării a ajuns acolo, că pentru ea azi nu este garantată o circulare normală a numerarului.

În definitiv, care este situația azi?

Banca Națională a României prin raportul ei anual declară: „Până la stabilizare Banca Națională a fost nevoită să-și asume sarcina de a finanța și industria și întreg creditul agricol, sub toate formele lui. Reintrând în funcțiunea sa normală monetară, Banca Națională a României nu mai poate face prin însăși funcțiunea ei, decât reescomptul pe termen scurt. Rămâne dar, ca creditul agricol, în formele lui specifice, creditul hipotecar și de investiții în general, să-și găsească sprijinul în puținele economii naționale în colaborare cu capitalul străin.“

În baza acestei concepții creditul agricol este îndrumat la „puținele economii naționale în colaborare cu capitalul străin“, și gata! În fața acestei situații se impune o întrebare: Dar dacă „economii naționale“ nu sunt, iar „capitalul străin“ nu vine, atunci ce va face agri-

cultura țării românești? De unde va lua numerarul necesar pentru refacerea capacității de producție și pentru asigurarea rentabilității producției?

Regimul actual a socotit să soluționeze problema astfel pusă, prin legiferarea organizării creditului funciar rural și a creditului agricol. S'a asigurat prin lege *posibilitatea* înființării unor societăți bancare, care să înlesnească circularea numerarului în agricultură, atât prin simple împrumuturi către agricultori, cât și prin împrumuturi ipotecare pe anuități. Crediința regimului a fost, că în baza acestei organizări se va soluționa problema dela sine.

S'a crezut, că se vor înființa multe instituții din „puținele economii naționale în colaborare cu capitalul străin“, iar aceste instituții la rândul lor vor putea substitui rolul de mai înainte al Băncii Naționale în privința circulației numerarului din agricultura țării. S'a crezut că d. Virgil Madgearu fiind la finanțele țării românești, capitaliștii străini vor deschide imediat trezorele lor.

S'a întâmplat însă, că nici puținele economii naționale și nici capitalul străin nu au răspuns la chemarea regimului. În zadar s'a legiferat, în zadar au cutreerat emisarii scump plățiți ai guvernului prin țările din Apus, îndemnând grupurile financiare străine la cointeresare, — nimic nu s'a făcut.

Astfel agricultura țării a rămas într'o situație și mai gravă decât a fost înainte. Dobânzile uzurare, criza de consumație înlăuntru, scumpirea mărfurilor de primă necesitate, etc. toate au făcut să avem azi o curată catastrofă a agriculturii. Lipsa de pricepere și de prevedere a regimului și-au dat roadele prevăzute.

Problema creditului agricol în aceste împrejurări așteaptă o soluționare. Ceeace s'a făcut până acum nu reprezintă nimic și urmând această directivă, abia se poate spera într'o ameliorare. Azi se reclamă dispoziții cu efect imediat și eficace.

Să urmărim problema în toate fazele ei, cu atât mai vârtos cu cât concepția institutului nostru de emisiune înseamnă *degajarea sa de agricultura țării*, ceea ce face imposibilă soluționarea oricărui credit agricol pe această cale.

Circulația numerarului pornește în fiecare stat dela institutul de emisiune. Fără el nu există ban. Dela el se transmite banul spre factorii productivi, și astfel rulează în întreaga viață economică, tocmai ca sângele în corpul unui viețuitor. Circulația numerarului se execută prin complexul instituțiilor bancare, care există în stat. Centrul animator al acestui complex bancar este însă institutul de emisiune. Deci complexul bancar formează arterele vieții economice prin care se scurge numerarul, — iar institutul de emisiune este izvorul din care pleacă acest numerar.

Circulația numerarului trebuie să fie *normală*, altfel imediat se ivesc perturbațiuni. Ea este atunci normală, când institutul de emisiune va fi în stare să îndestulească toate necesitățile vieții economice, deci ale tuturor factorilor productivi, indiferent dacă este vorba despre agricultură, industrie ori comerț.

Numerarul va satisface misiunea sa numai atunci, când este în circulare normală. În acest caz va avea un rol *constructiv* în viața economică. În cazul contrar, numerarul va fi *distrugător* în manifestările lui.

Dela institutul de emisiune numerarul trece în circulație către instituțiile bancare prin *manevra de reescompt*, care în definitiv este o procedare de ordin tehnic, de formalitate, fie dacă se aplică un reescompt pe durată scurtă, fie pe durată mai lungă.

Regulatorul circulației normale a numerarului în fiecare țară este, deci, institutul de emisiune. De aici vine, că interesele acestui institut trebuie să fie sinonime cu ale statului. De aici urmează, că fie care stat organizează institutul său de emisiune după împrejurările sale specifice, cu excluderea oricărui interes particular, de partid sau de clasă.

La organizarea institutului de emisiune are o deosebită importanță *felul plafonului*, dacă este el *redus*, ori dacă este el *suficient*? Plafonul înseamnă *stocul de numerar*, ce rulează dela institutul de emisiune în viața economică a țării. În privința cantității stocului de numerar, mai bine zis a mărimii plafonului, se urmează de multă vreme o discuție încă neînchisă, între capitaliști deoparte și între agricultori de altă parte.

Capitaliștii susțin, că plafonul este o chestie internă a institutului de emisiune, care în definitiv este o persoană juridică autonomă, dispune de averea sa și în baza privilegiului primit dela stat emite numerar în conformitate cu *statutele sale* în baza *rezervelor metalice și nemetalice* de care dispune. Deci stocul de numerar al său va fi acela, pe care îl permite situația averii sale. Pentru institutul de emisiune nu este important, dacă acest stoc este ori nu îndestulitor pentru necesitățile vieții economice.

Agricultorii susțin, că institutul de emisiune este un organ al statului; la spatele lui stă statul cu toată răspunderea sa morală și materială. Deci, la baza emiterii de numerar răspunde nu numai averea metalică și nemetalică a institutului, ci și statul cu averile sale. Interesele statului sunt să servească progresul economic al țării, în consecință atât numerar trebuie emis, cât este necesar pentru o circulare normală a numerarului.

Agricultorii mai susțin, că plafonul de emisiune trebuie să reprezinte cel puțin 10% al valorii industriei și comerțului și 33% din bugetul statului. *Aci începe concepția plafonului suficient*, și sub această limită va fi totdeauna un *plafon redus*. Agricultorii susțin, că urmările plafonului redus totdeauna au fost, sunt și vor fi dezastruoase pentru viața economică a unei țări. *Plafonul redus este sinonim cu sărăcia. El înseamnă supremația capitalului cu toate urmările lui: camătă exorbitantă, anemizarea și sărăcirea factorilor productivi, lipsa de orice inițiativă în viața economică, înfărșit perturbări sociale.*

Am schițat aci *criteriile esențiale* a „*teoriei circulației monetare*“, așa cum se discută ea în studiile statistice mai recente. Va fi interesant acum să subliniem cum se încadrează împrumuturile agri-

culturilor în circularea numerarului și cum se pot armoniza aceste împrumuturi cu tehnica de reescompt a instituțiilor bancare?

Împrumuturile agriculturilor în manifestațiunile lor practice sunt de două feluri și anume: 1. *simple* și 2. *pe anuități*.

1. *Împrumuturile simple* sunt acelea, pe care le contractează agricultorii pe durată mai scurtă. Ele nu se deosebesc întru nimic de împrumuturile altor bresle, poate singura deosebire ar fi persoana debitorului, fiind el proprietar de pământ și astfel cel mai sigur și mai bun debitor.

Instituțiile bancare acordă aceste împrumuturi, parte pe garanția personală a debitorului, parte pe întabularea creanței asupra proprietății lui. Acest fel de împrumut deci, nu se deosebește de creanțele obicinuite în viața de credit. Sunt supuse aceluiaș tratament. În țările unde circularea banului este normală, aceste împrumuturi le poate contracta agricultorul la cea mai apropiată instituție de credit; el nu este constrâns să alerge la mari depărtări la institute speciale după numerar.

2. *Împrumuturile pe anuități* se contractează pe lungă durată și caracteristica lor este, că în realitate debitorul este însăș *proprietatea*, pe care se înscrie creanța ca ipotecă. Dela firea lucrului, aceste împrumuturi sunt excepționate și ele nu pot fi contractate decât la institute create special în acest scop.

Creanțele împrumuturilor simple pot fi potrivite pentru reescompt și pot circula și în tehnica de reescompt până la institutul de emisiune al statului. În alte țări, institutul de emisiune are o secție specială pentru reescomptul creanțelor de împrumuturi agricole, ba mai mult, o parte din stocul de numerar al institutului rulează numai în acest scop. Așa a fost la Banca Austro-Ungară din imperiul habsburgic.

Creanțele împrumuturilor pe anuități nu sunt potrivite pentru reescompt. În schimb însă, în baza acestor creanțe banca creditoare va putea emite *scrisuri fonciare*, înlocuind prin aceste scrisuri lipsa reescomptului. Iar aceste scrisuri fonciare având unele avantagii asigurate, vor forma în viața economică un obiect de bun plasament pentru capitalul disponibil.

Bonitatea scrisurilor fonciare se va aprecia după privilegiile de care dispun și după stabilitatea și siguranța creanțelor în baza cărora au fost emise. Deci *siguranța creanței față de proprietatea pe care este ipotecată și apoi avantagiile scrisurilor de care dispun în viața economică*, sunt condițiile de existență a scrisurilor fonciare.

Siguranța creanței față de proprietate se garantează prin o *evidență clară a pământului*. Fără această evidență nu se poate închipui *siguranța și stabilitatea proprietăților* însăș, și în consecință nici *siguranța creanțelor*, care vor fi ipotecate pe proprietăți. Deci *creditul agricol* se va putea soluționa având în prealabil o *instituție de stat*, care să fie potrivită pentru *evidențarea pământului și a tuturor drepturilor ce se referă la el*. Avantagiile scrisurilor fonciare se asigură pe bază de lege. Cu cât ele vor fi dotate cu privilegii mai

mari, cu atât vor forma un obiect mai sigur pentru plasarea capitalului disponibil.

Pentru o mai clară lămurire să rezumăm criteriile teoriei circulației monetare :

1. Circularea numerarului înspre factorii productivi începe de la institutul de emisiune al statului și se reglementează prin el.

2. Circularea numerarului se referă la întreaga viața economică a unei țări, deci și la agricultură.

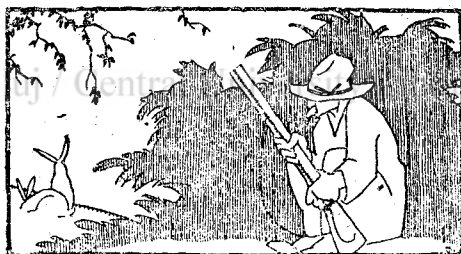
3. Organizarea institutului de emisiune al unei țări se face în baza unui plafon suficient, care poate garanta o circulare normală a numerarului.

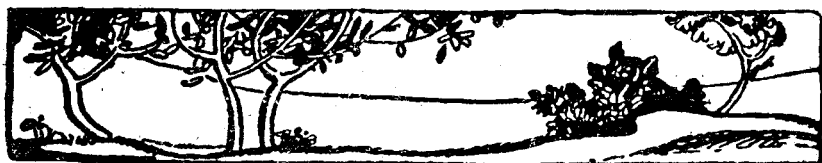
4. Imprumuturile simple agricole pot fi potrivite și pentru reeșcompt la institutul de emisiune.

5. Imprumuturile pe anuități condiționează o evidență clară a pământului și apoi și instituții specifice create în acest scop,

Vom analiza care este, din acest punct de vedere, situația la noi.

ION IACOB

Cronica politicei externe

— Remanierea guvernului bulgar —

Prin recenta remaniere a guvernului prezidat de dl Liapceff, situația politică în Bulgaria s'a clarificat, restabilindu-se armonia în sânul partidului, mai bine zis a coaliției, care formează actualmente instrumentul politic de guvernământ în regatul vecin.

Coaliția s'a format imediat după lovitura de stat dela 9 Iunie 1923, prin care a fost răsturnat regimul de dictatură jărănistă. Lovitura de stat a fost opera unui grup de oameni noi, neînregimentați în partidele politice, în majoritate intelectuali, ne-participând la ea vechile partide istorice, pentru că conducătorii și fruntașii acelor partide se găseau, aproape în totalitatea lor, închiși sau în exil.

Șeful acestui grup era profesorul Tzancoff. Cu ajutorul armatei a reușit să răstoarne dictatura și să-și asume puterea. Dându-și însă seama, că n'ar fi putut să guverneze fără concursul partidelor politice vechi, a făcut apel la acestea și a reușit să grupeze în jurul său partidele moderate, anume pe democrați, pe radicali și unioniști.

Dintre acestea, cele două partide din urmă s'au raliat în întregime, democrații însă s'au împărțit în două. Grosul partidului condus de Liapceff a intrat în noua coaliție, pe când o minoritate, în frunte cu însuși șeful partidului, Malinoff, a rămas pe dinafară.

S'a format astfel, sub denumirea de „*înfelegerea democratică*” un nou partid politic de centru, lăsând la dreapta, în afară de micul grup condus de Malinoff, vechiul partid istoric al național-liberalilor, exclus din combinație din cauza atitudinii sale germanofile în cursul războiului mondial, iar la stânga pe agrarieni, socialiști și comuniști.

Primul guvern de concentrare a fost prezidat de dl Tzancoff, fiind compus în majoritate din partizani ai acestuia. El s'a uzat însă destul de repede, ca orice guvern de represiune, având greaua sarcină să reprime turburările, să pedepsească pe vinovați și să restabilească ordinea în țară.

Au intervenit însă și alte cauze, în special disensiunea între oamenii noi și președintelui de consiliu și politicianii cei vechi, mai numeroși în parlament decât cei dintâi, fapt care îi îndemna să ceară o mai echitabilă repartizare a portofoliilor ministeriale, în raport cu forțele reprezentate în Sobranie.

A rezultat de aci la inceputul anului 1926 retragerea dlui Tzancoff, formându-se un nou guvern, de astădată sub președenția dlui Liapceff, alături de cel dintâi unul din conducătorii „înțelegerii democratice“. În acest al doilea cabinet pe care îl dădea coaliția, oamenii noi, cari salvaseră țara în 1923, au fost însă trecuți pe planul al doilea. Dl Tzancoff a fost ales președinte al Sobraniei și cei mai mulți miniștri au fost recrutați dintre frunțașii vechilor partide politice.

În cursul celor patru ani de existență a acestui guvern, înfărit prin alegerile din 1927 care i-au dat o însemnată majoritate, el a realizat două împrumuturi succesive pentru instalarea refugiaților și pentru stabilizare, a soluționat în mod avantajos chestiunea reparațiilor, a adus capital străin în țară, a stimulat producția națională, în special agricultura, și a calmat luptele politice interne, restabilind pacea și armonia socială.

Cu toate aceste succese incontestabile, situația guvernului nu era din cele mai solide, pentru că grupul Tzancoff, nemulțumit de rolul secundar pe care era silit să-l joace, deși nu se retrăsese din partid și continua să rămână în majoritate, făcea greutăți guvernului și îl combătea, în special pe tema politiceii acestuia față de luptele fratricide al macedonenilor pe pământul Bulgariei, cât și pe aceia a crizei economice și financiare.

După 1928, acțiunea de subminare a guvernului se întetă. Partizanii dlui Tzancoff votară contra împrumutului de stabilizare și împotriva modificării statutului Băncii Naționale. Ministrul căilor ferate, dl Kimon Gheorghieff demisionă și un conflict violent izbucni între ministrul de externe Buroff și cel de război, generalul Volkoff, acuzat de cel dintâi că întreținea legături și încuraja una din fracțiunile macedonene.

Buroff, susținut de Tzancoff, ceru cu înzistență demisia ministrului de război, ceia ce îndemnă pe președintele de consiliu să demisioneze cu întreg guvernul. Regele însă încredință tot dlui Liapceff formarea noului guvern, pe care acesta îl constituie aproape în aceeași formă ca pe cel trecut, intrând și generalul Volkoff în minister, cu condiția însă ca, peste câțva timp, să demisioneze, ceia ce s'a și întâmplat, generalul fiind trimis ca ministru plenipotențiar la Roma, și înlocuit la ministerul de război cu generalul Bakardjeff.

Grupul Tzancoff nu era însă mulțumit de soluția dată crizei. El continua să atace guvernul prin ziarul său *Leuci*, iar în parlament continuă să facă greutăți guvernului, votând contra reformei Băncii Naționale, contra amnistierii lui Radoslavoff, și acum de curând a refuzat să voteze încrederea în politica economică a guvernului, astfel că guvernul Liapceff s'a văzut redus la o anemică majoritate.

Toate acestea au îndemnat pe ministrul-președinte să încerce o împăcare. Au avut loc mai întâi convorbiri directe între Tzancoff, Brusoff și Liapceff, cari n'au reușit însă. S'a recurs atunci la comitetul executiv al partidului, care nu mai fusese convocat și consulat de vreme îndelungată. După discuții lungi, comitetul a ajuns la con-

cluzia că disensiunile existând între diferitele grupări ale partidului nu sunt prea mari, și că în orice caz nu merită să compromită unitatea partidului. S'a hotărât deci în unanimitate să se dea mână liberă dlui Liapceff să remanieze guvernul, după votarea bugetului, în așa mod ca să împace pe toată lumea.

Hotărârea a fost din cele mai înțelepte, pentru că președintele de consiliu, animat de dorința ca reconcilierea să devie o realitate, a făcut tot posibilul să împace gruparea dizidentă și, după oarecare ezitări ale dlui Tzancoff, a reușit să obție asentimentul acestuia și a întregii sale grupări.

S'a operat deci o largă remaniere. Dintre vechii miniștri au rămas în activitate abia patru, Liapceff, Buroff, Moloff și generalul Bakardjeff, ceilalți au fost înlocuiți, astfel că actualul cabinet se compune din trei țancoviști, trei democrați și trei unioniști, plus generalul Bakadjeff, în afară de partide.

Tzancoviștii sunt: Tzancoff în persoană și alți doi profesori, Danailoff și Mihailoff, ambii specialiști în chestiunile economice. Unioniști: Buroff, Petcu Stainoff și Canciu Milanoff, cel din urmă vechi militant și mare elector, Rainoff, tânăr de curând intrat în politică. Democrații: Liapceff, Moloff și Grigore Vasileff, acesta ziarist și avocat de seamă.

După cum se vede, radicalii n'au nici un reprezentant în guvern. În schimb li s'a dat președenția Camerei și alte compensații, astfel că au primit și ei remanierea, care s'a făcut în asentimentul tuturor grupărilor cuprinse în „înțelegerea democratică“.

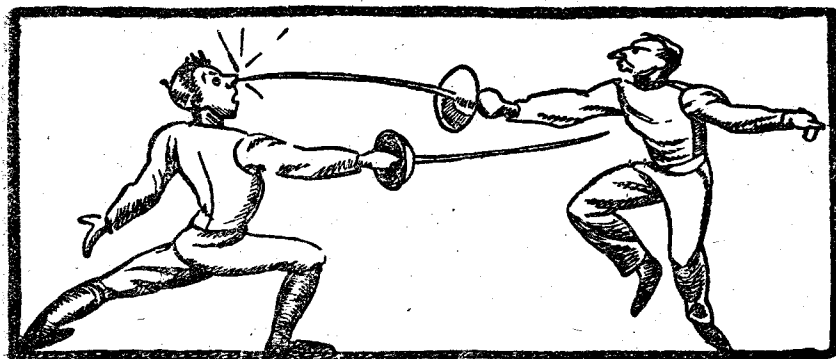
Pentru moment armonia s'a restabilit. Guvernul apare strâns unit, ceea ce îi dă prestigiu în fața opiniei publice. El a fost bine primit și de populație, care, punând speranțe mari în înfăptuirile viitoare, l-a poreclit de pe acum „guvernul cel mare“. Alții i-au zis „cabinetul profesorilor“, pentru că nu mai puțin de cinci dintre miniștri sunt profesori ai facultății de drept din Sofia. Pe lângă aceștia, mai sunt încă și trei avocați, astfel că numărul miniștrilor juriști este opt din zece. I s'ar cuveni prin urmare, de drept, numele de „guvern al oamenilor de legi.“

Guvernul dispune azi de o majoritate de 179 voturi dintr'un total de 257 deputați. Majoritatea la rândul ei este compusă din 75 democrați (nuanța Liapceff), 53 unioniști (șef Busoff), 15 radicali și 36 țancoviști, pe când opoziția numără 60 de agrarieni, 7 socialiști, 6 comuniști și 5 național-liberali, în total 78 de deputați.

Guvernul are prin urmare o incontestabilă superioritate, prin numărul impozant al majorității, asupra partidelor de opoziție.

Rămâne acum ca armonia restabilită în sânul acestei majorități să fie durabilă, de care fapt depinde și durabilitatea ministerului, cu atât mai necesară cu cât, față de compunerea parlamentului și față de curentele din masele populare, căzând regimul de azi al „înțelegerei democratice“, succesiunea n'ar putea să revie decât agrarienilor, național-liberalii fiind prea slabi pentru a putea pretinde să li se dea lor puterea.

V. P. R.

GĂZETA RIMATĂ

Tripticul democrației

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Agentul electoral

*S'a pripășit pe-aici, nu știu de unde,
Cu bâta 'n mâini, cu șapca într'o parte,
N'a învățat nicicând prea multă carte,
Dar toate cheștiile le pătrunde.*

*La cârciumă din sat, cu vorbă bună,
Mulțimii adunate-i cere votul; —
Moșii, islaz, păduri, le dă cu totul,
Ofere, dacă vrei, pământ și 'n lună...*

*Țăranii stau cu gurile căscate,
In țară 'mbelșugată se visează,
Iar scamatorul, seara, incasează
Răsplata muncii sale democate.*

II.

Deputatul

Cu vremea, i s'a pus candidatura,
Și-acum o duce bine deputatul:
Bea până 'n zori la „Leul și Cârnatul“
Și 'n' aur pur și-a îmbrăcat dantura.

E îndrăzneț, isteț, vorbește tare,
Și-odată cel puțin pe săptămână
Jicnește grav gramatica română
Când vrea s'anunțe o interpelare.

Industria, finanța și comerțul
I-au oferit relații permanente,
El operează pe departamente, —
Și niciodată nu-și cedează șperțul!

III.

Domnul ministru

Nu-i fu prea greu tribunului s'ajungă:
Pe cei activi, partidu-i răsplătește!
Domnul ministru 'nvață franțuzește
Și poartă pantaloni călcați pe dungă...

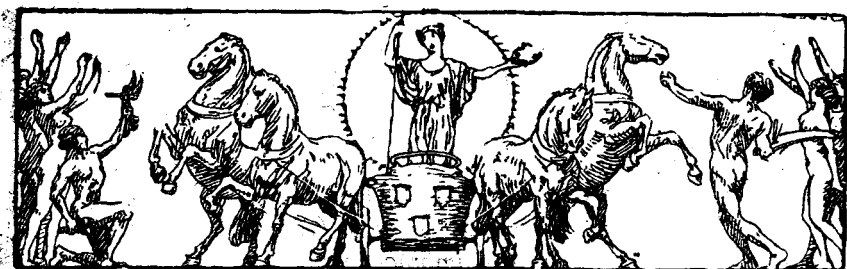
La ceasuri fixe-i vine clientela,
Jos în garaj l'așteaptă limuzina,
Și-a cumpărat covoare cu duzina,
Iar Mișa lui își zice Mariella.

Concesionează mine, telefoane,
Și'n timp ce sărăcește 'ntreg poporul,
Din ce în ce mai lacom, dictatorul
Așteaptă, zilnic, alte comisioane!

HERMAN VON SPERTZ

— Concesionarul cașcavalului din

România întregită —

ÎNSEMNĂRI

— DI Octavian Goga, directorul „Țării Noastre“ plecând în străinătate pentru câțva timp, viitorul număr al revistei va apare Sâmbătă 2 August 1930.

Audiența d-lui Vintilă Brătianu. — Șeful ramurei bătrâne a partidului liberal a fost în audiență la Regele Carol II, pe care, nu mai departe decât acum o lună, îl amenința cu soarta lui Alexandru Obrenovici. Astfel d-l Vintilă Brătianu s'a dus la Canossa, fără să fi fost cel puțin excomunicat...

Ziarul *Viitorul*, cuprins par'că de-o jenă morală, nu s'a ostenit să mai dea amănunte cu privire la felul cum a decurs această convertire, în jurul căreia, vreme de zece zile, întreaga presă a Capitalei, în plină criză reportericească a sezonului de vară, a ținut tot felul de presupuneri și comentarii. S'ar părea, că d. Vintilă Brătianu n'a făcut acest pas de buna dumisală voie, ci împins dela spate, mai cu menajamente, mai cu amenințări, de proprii săi amici politici, pe cari, cu drept cuvânt, acțiunea d-lui George Brătianu a început să-i îngrijoreze. Misiunea de intermediar și-a luat-o asupra sa d. C. Argetoianu, căruia,

desigur, nu-i displac asemenea însărcinări delicate.

Nefiind în măsură să cunoaștem nici măcar primele cuvinte, cu care șeful vechilor liberali s'a adresat noului Suveran, ne vom feri să tragem concluzii dintr'o schimbare evidentă de atitudine a singurului partid politic, care a refuzat până acum să recunoască necesitatea anulării refericului act dela 4 Ianuarie. Vom examina numai faptul în sine.

Revenirea de-acum a partidului liberal a fost prevăzută de noi. În cuvântarea sa, rostită la întrunirea partidului poporului din Cluj, d. Octavian Goga a anunțat îndeplinirea gestului de sumisiune a d-lui Vintilă Brătianu, adăugând, ca divertisment al ironiei, profeția, că în scurtă vreme partidul liberal nu se va sfii să afirme, că revenirea Regelui Carol II se datorește, în cea mai mare parte, ingenioaselor sale aranjamente constituționale.

Ei bine, n'a trecut mai mult de o lună de când d. Vintilă Brătianu, adresându-se țării în numele partidului liberal, protesta împotriva „loviturii de stat“, care „a răsturnat ordinea constituțională statornicită de Regele întregitor de țară“, și califica restau-

rarea actualului Suveran al României în drepturile sale legitime, ca o „aventură primejdioasă pentru interesele generale ale țării și compromițătoare pentru însuș principiul monarhic“. Iar drept încheiere, s'au trâmbițat pretutindeni, ca într'o sentință definitivă, următoarele cuvinte grele: — „In aceste vremuri de șovăire a onora, de contradicție a altora, de confuziune a multora și de sacrificare a celor mai vitale interese de stat pentru meschine calcule politice, partidul național-liberal, — cel puțin el, — refuză să povățuiască țara să intre pe o cale, care după convingerea lui adâncă nu poate contribui la fericirea patriei, ci dimpotrivă o expune într'o epocă atât de grea a dezvoltării sale istorice la noui greutăți și primejdii ce s'ar fi putut înlătura“.

Iată, însă, că partidul liberal, de a căruipovățui interesată țara nici n'a voit să audă, se arată el însuș șovăitor în linia sa de conduită, nu se sfiște să se contrazică în decurs de câteva săptămâni, producând în propriile sale rânduri o asemenea confuzie, încât, cu adevărat nu se poate spune, dacă modificarea atitudinii sale se datorește grijei față de interesele cele mai vitale de stat, sau, pentru a continua să întrebuijim termenii săi, unor meschine calcule politice. Ce argumente mai poate invoca astăzi d. Vintilă Brătianu pentru a-și justifica protestarea dela 7 Iunie, sau, dacă voiți, cum va reuși să-și motiveze acum pocăința sa atât de precipitată? Cum, adică, nu ne mai găsim în fața unei aventuri primejdioase pentru țară? Principiul monarhic n'a fost compromis prin înscăunarea, dorită de toți, a Regelui Carol II?

Pericolul n'a existat, deci, decât în imaginația aprinsă de patimă a partidului liberal, care, cu o loialitate cam întârziată, își recunoaște greșala...

Am admite și această explicație, dacă n'am fi îndemnați, văzând alte întâmplări petrecute în ultimul timp, să zicem că d. Vintilă Brătianu a consimțit, călcându-și pe inimă, să facă *mea culpa*, numai pentru a evita complecta destrămarea a partidului

pe care-l conduce. Luând asupra sa sarcina de a pune pe finerii liberali de acord cu ideea dinastică, d. Gh. Brătianu amenință să răstoarne definitiv supremația vechilor cadre. Procesul de reînnoire a partidului liberal s'a deslănțuit astfel, fără multe probabilități de împăcare între cele două tabere. Nu vedem cum audiența d-lui Vintilă Brătianu ar putea șterge pricina inițială a acestei categorice bifurcări de orientare.

O experiență costisitoare. — Ar părea ciudat, pentru orice judecată naivă, cum tocmai partidul național-țărănist, care-și datorează sa spre culmile puterii exclusiv angajamentelor luațe față de marea mulțime a plugarilor din țară, prezidează astăzi, neputincios și aproape cinic, la deprecierea dezastruoasă a muncii agricole, fără să reușească a pune stavilă ruinei generale. Firesc ar fi, ca mult-promișătorul regim al dlor. Iuliu Maniu-Ion Mihalache să urmeze o astfel de politică economică, încât, chiar cu prețul totalei pauperizări a orașelor, — reprezentând înstrăinarea simpatiilor electorale a câtorva sute de mii de alegători, — să satisfacă cel puțin interesele grosului populației rurale, ale cărei sufragii îi sunt atât de necesare. Nu s'a declarat partidul național-țărănist exponentul luptei de clasă? N'a proclamat războiul statelor împotriva orașelor?

Când colo, prin lipsa sa totală de prevedere, — și, trebuie să adăugăm, printr'o impudică risipă a banului public, — guvernul dlor Iuliu Maniu-Ion Mihalache a isbutit să aducă la sapă de lemn și pe orașeni și pe agricultori. O asemenea acțiune de nivelare a sărăciei obșești nu s'a mai pomenit, până acum, decât în Rusia Sovietică, unde, într'adevăr, prin socializarea bunurilor și desființarea proprietății individuale, s'a realizat egalitatea tuturor cetățenilor între mizeriei. Bineînțeles, cu excepția fericților comisari ai poporului, pentru cari se găsec totdeauna câteva substanțiale fărâmituri bugetare sau o tranșe de comisioane

în valută forte. Existența unei clase conducătoare privilegiate, care se îmbogățește de pe o zi pe alta în mijlocul unui faliment general, nu-i singura latură asemănătoare între dictatura dela Moscova a tovarășului Stalin și cea dela București a magazinului de fierărie Virgil și Nică N. Madgearu; — mai trebuie să adăugăm și sistemul concesionării avuției naționale!

Subt regimul democrației integrale ne-a fost dat să asistăm la cea mai jalnică derută a agriculturii, menită să împingă spre o nouă robie economică trei sferturi din populația României și să zdruncine din temelii cea mai de seamă sursă de bogăție a țării.

Nu putem să ne închipuim, că partidul național-fărănist ne-a împins cu bună știință spre acest tragic desnodământ, dintr'o pornire sadică de distrugere. Ii facem faavoarea să admitem, că numai grosolana sa nepricepere l-a adus aci. Așăfătorii fără scrupul ai poftelor populare, cari cu atâta dărnicie au împărțit un belșug de iluzii pe la toate răspântiile, au astăzi prilejul să constate, că mult mai ușor se făgăduiește fericirea tuturor în alegeri, decât se pot ocrôti, la cârmă, interesele cele mai clementare ale unei biețe națiuni amăgite.

Minciuna se scutură ca pleava în bătaia vântului, căci cine seamănă în ogorul lui numai vorbe goale, nu culege la vremea secerișului decât desamăgiri. Invățătura, desigur, va sluji pentru viitor, dar deocamdată a fost foarte scump plătită.

Guvernul de concentrare. — Confracții noștri, cari redactează în aceste luni de vară rubrica reportajului politic la gazetele din Capitală, — ca totdeauna bine informați și cu permanentă grijă pentru interesele superioare ale neamului, — au lansat din nou, ca un soi de rețetă făcătoare de minuni, idcia cunoscută a unui guvern de concentrare. Nu le-a fost greu să explice cam ce-ar însemna o asemenea combinație bălățată. Subt prezidenția dlui N. Iorga, de pildă, — sau a unei altei personalități pe

care prea numeroasele adeviziuni politice n'ar incomoda-o, — s'ar strânge pe aceeaș bancă ministerială reprezentanți culeși de prin toate partidele, după un dozaj *ad-hoc*, împărțindu-și între ei departamentele României prin bună înțelegere, sau dacă în acest fel nu s'ar putea, prin tragere la sorți. Unii reporteri mai isteți, cari cunosc de pe acum o mulțime de hotărâri viitoare, au și publicat în gazeta lor eventuala listă ministerială, având deosebita amabilitate de a rezerva un loc și dlui Octavian Goga.

Din acest punct de vedere s'ar cuveni, poate, să ne pronunțăm și noi pentru guvernul de concentrare. Ce ideală perspectivă ni se desfășoară înaintea ochilor! Luptele fratricide dintre partide vor înceta; patimile vor amuși; oamenii politici nu se vor mai acuza reciproc de necinste, rea credință și nepricepere, ci, uniți în cuget și 'n simțiri, dând mâna frățeste, vor lucra din răspuțeri numai pentru propășirea scumpei noastre patrii... O sacră alianță a tuturor în vederea binelui public.

Frumoase vorbe. Din păcate, pentru a ieși din impasul în care ne aflăm astăzi se cere altceva. Un mijloc grabnic și sigur de a domina urâta realitate înconjurătoare.

Prin urmare, problema se pune numai prin prisma *valoarei practice* a fiecărei idci aruncate în circulație. În cecece privește ideia guvernului de concentrare sunt două întrebări de pus: 1. Este un asemenea guvern necesar? 2. Este acest guvern posibil?

Ar fi prea lesne să rezolyăm, printr'un răspuns negativ, prima întrebare. Argumente am avea, și destul de puternice, chiar dacă n'am aminti decât totala neîncredere, care domnește astăzi între diferitele tabere politice dela noi. Cum ar putea să lucreze un guvern al tuturor partidelor cu Parlamentul unui *singur* partid, sau, prin ce rețetă de spîșerie electorală s'ar putea încropi un nou Parlament, unde fiecare să fie mulțumit cu locurile ce i s'au atribuit? Rămâne în afară de orice îndoială, că o asemenea minune nu-i cu puțință.

Mai mult încă, noi credem că nici nu-
de dorit. Ţara are nevoie astăzi de o că-
mure disciplinată și unitară, — condițiuni
pe care nici măcar țovărășia Iuliu Maniu-
Ion Mihalache nu le îndeplinește. Are
nevoie să fie smulsă, din zăpăceala dema-
gogiei sterile, pentru a-și relua calea nor-
mală a muncii constructive. Are nevoie de
un pilot priceput, pe care valorile îl cunosc
și furtunile nu-l înspăimântă. N'are nevoie
de opinii contradictorii, n'are nevoie de
doftori ale căror leacuri se contrazic, n'are
nevoie de interminabilele deliberări între
auguri, din a căror împesțirată înțelepciune
ar rămâne să se ghicească drumul cel ade-
vărat al norocului...

Pentru a ne justifica punctul de vedere,
am putea să reamintim cunoscuta poveste
a alianței dintre rac, broască și știucă.
Rezultatele acestei concentrări de forțe se
cunosc.

Vom lăsa, însă, fabula la o parte, și
vom reproduce răspunsul istoric trimis de
Napoleon Bonaparte de pe frontul de luptă
din Italia, când i s'a propus să împartă
comanda cu generalul Kellermann: — „*Un
general rău face mai multă ispravă decât
doi generali buni.*“ Astăzi avem în fruntea
treburilor țării doi generali mediocri: Iuliu
Maniu și Ion Mihalache. Ar fi preferabil
unul singur, și bun: Mareșalul Averescu.

Criza agricolă. — O profundă îngrijorare
domnește printre agricultori, din pri-
cina imposibilității în care se găsesc de
a pune în valoare recolta îmbelșugată a
anului acestuia. Mulțumită condițiilor ne-
prielnice ale târgului de cereale, ei sunt obli-
gați să-și vândă produsul muncii lor pe
prețuri atât de nefavorabile, încât nu nu-
mai că n'au asigurată o rentabilitate con-
venabilă, dar se văd amenințați să nu-și
poată acoperi nici măcar cheltuielile de
exploatare. N'avem decât să ne gândim,
că cea mai mare parte, — covârșitoarea
majoritate, — a plugarilor a lucrat cu
sume împrumutate la bănci, pentru a ne da
seama de sarcinile copleșitoare îngrămă-
dite asupra lor. Suntem nevoiți să vorbim

deschis despre falimentul agriculturii no-
stre, fiindcă nu cunoaștem alt termen cu
care să caracterizăm situația unor între-
prinderi deficitare, copleșite de datorii.

În această situație gravă s'ar impune
unele măsuri grabnice și radicale, cu aju-
torul cărora să se mântuiască ceea ce ar
mai fi de mântuit. Se găsesc, desigur, și
alte leacuri decât faimosul concordat pre-
ventiv, amăgitoarea cataplasma cu care dl
Gr. Iunian încearcă să calmeze durerile sâr-
manului nostru comerț în agonie...

Câteva soluții prezintă prietenul nostru
dl Vasile Osvadă în ziarul *Indreptarea*, ară-
tând că interesele agriculturii ar cere în
momentul de față următoarele:

1. Suprimarea imediată a tuturor taxe-
lor de export pentru cereale.

2. Reducerea cu cel puțin 45 la sută a
tarifelor de transport pe CFR. pentru tot
felul de cereale, fie destinate exportului sau
consumului intern. Această reducere de cel
puțin 45 la sută e justificată prin faptul
că pentru încurajarea industriei naționale
s'a acordat această scădere de 40 la sută.
Or noi credem că mai națională decât re-
colta agriculturii, nu este nici chiar moara
domnului X din târgul X...

3. La cerealele destinate exportului, în-
tru cât până la graniță le transportă pro-
ducătorul agricol, să îi se crediteze costul
transportului care se va incasa la punctul
vamal de frontieră prin simplă rambursare.

4. Banca Națională să dea prin cele-
alte bănci și prin cooperație avansuri pe
recoltă de câte 3—4 luni, cu scontul nor-
mal de 6 la sută.

În același timp statul:

a) Să primească cerealele în plată im-
pozitelor, sôcotinându-le la prețul parității me-
diu europene.

b) Să aprovizioneze armata din fiecare
garnizoană cu cerealele grovenite din plata
impozitelor de pe acel teritoriu, întregind
eventual ce ar mai lipsi prin cumpărări
făcute la fața locului, prin cooperative,
după aceleași principii.

Pentru a se realiza însă un asemenea
program, menit să asigure agriculturii de-

bușeuri acceptabile, ar trebui ca la cârmă să fie un guvern înțelegător al adevăratelor nevoi ale țării, iar nu o ceată de aventurieri ai votului universal, cari, după ce au cucerit puterea prin minciună, nu se mai preocupă decât de micile și marile lor apetituri personale.

Grăul românesc n'are preț, dar concesiunile regimului rodesc mănoase comisioane!

Franz-Ferdinand și ungerii. — S'a vorbit și s'a scris mult despre sentimentele fostului prinț moștenitor de tron al Austro-Ungariei pentru supușii săi maghiari. Este sigur că nu-i iubia. De aceea se și ferea să-i aibă în anturajul său imediat. Unul totuș, locotenentul de marină, L. Rémy, s'a bucurat de această favoare, fiind atașat casei militare a arhiducelui între anii 1901 și 1906.

Acest Rémy, trecut după război la pensie și gradul de contra-amiral, și-a publicat în *Neues Wiener Tagblatt* amintirile din timpul petrecut în imediată și intimă apropiere de fostul moștenitor, afirmând că Franz-Ferdinand ura pe unguri, neferindu-se să-și manifeste aceste sentimente în prezența lui, deși știa că este ungar și deși îl primise în serviciul său cu următoarele cuvinte: — „Sunteți primul ofițer de marină pe care îl chiem în serviciul meu. Prin aceasta vreau să dovedesc interesul și simpatia mea pentru această armă. Aștept să mă serviți loial, informându-mă exact despre toate evenimentele ce s'ar petrece în marină. Deoarece sunteți ungar, am vrut prin alegerea mea să arăt în acelaș timp că nu sunt mâncător de unguri, cum vor să mă arate unii. Veți vorbi cu mine cât de des ungurește, căci trebuie la urma urmei să învăț și această limbă în-drăciută (verfeixt), ceea ce îmi cade foarte greu“.

Acest început promițător avea să se desmintă însă curând, caracterul impulsiv și deschis la arhiducei nepermițându-i să-și ascundă prea mult timp adevăratele sentimente.

Astfel, cu ocazia conflictului pentru limba de comandă ungurească, pe care o cereau guvernării dela Budapesta, arhiducele, fiind chemat în audiență de împărat, s'a dus la Hofburg întovărășit de Rémy. „Pe drum povestește acesta — fiind foarte agitat m'a zis: Această provine din faptul că M. Sa de decenii subscris mereu orbește toate pretențiunile ungerilor. Eu voi proceda astfel; am studiat în amănunt dreptul constituțional și mă voi gândi mult înainte de a subscris propunerea vreunui ministru maghiar. Voi declara azi M. Sale, că, dacă lucrurile continuă pe această cale, eu și frajii mei vom demisiona din toate demnitățile noastre, pentru că nu tolerăm aceste obrăsnicii ungurești“.

Altă dată, lansându-se un dreadnought, secția de marină din ministerul de război, — pe atunci nu exista încă ministerul de marină creat în urmă, — voia să încredințeze cinstea de „nașă“ a vasului, arhiducesei Isabela, soția arhiducelui Friederich pe lângă care ocupase ducesa de Hohenberg, înainte de mărițișul ei cu Franz Ferdinand, demnitatea de doamnă de onoare. Arhiducele, aflând despre această intenție, ordonă lui Rémy să comunice comandantului marinei că numita arhiducesă, cu nici un preț să nu fie admisă să officieze botezul vasului, pentru că, spune Rémy că ar fi adăogat răposatul arhiduce: „urască două lucruri pe lume: pe unguri și pe această arhiducesă.“

Cu toate că Rémy — așa pretinde cel puțin — servea cu loialitate pe stăpânu său, acesta, chiar după câțiva ani, nu prea avea încredere în el, din simplul fapt că ęra de naționalitate maghiară. El o spune singur, povestind că într'o zi, după patru ani de serviciu în anturajul arhiducelui, aghiotantul colonel Gelb i-a comunicat că Franz Ferdinand l'ar fi întrebat, dacă se poate conta pe viitor în fidelitatea sa. Colonelul dând un răspuns liniștitor, arhiducele exclamă: „Imi pare bine să aud aceasta, însă totuși Rémy nu este decât un ungar!“ Și Rémy adaogă astăzi: „Această neîncredere m'a durut adânc!“